RADIO FREE EUROPE
EAST EUROPE RESEARCH & ANALYSIS

CZECHOSLOVAK UNIT

PREHĽAD TLAČE

Číslo: 89(XV) Dátum: 26.4.1972.

OBSAH

Ing. Jozef KOLLÁR (Pravda)	Prvý štvrťrok v ekonomike úspešný	str. 2
(ČSTK)	Obrancovia Slobodnej Európy	str. 3
(Pravda)		
JUDr. Vladimír GRAUZEL (Pravda)	Dokonalejšie devizovo-finančné vzťahy	str. 4
František ZDOBINA (Pravda)	Cesta k obratu	str. 6
Imrich VENCLÍK (Roľnícke noviny)	Poznajú svoje miesto	str. 7
Boris BÚTOR (Ľud)	Nalomíme konečne začarovaný kruh?	str. 8
Ing. Jozef HVORECKÝ (Práca)	Pohľady do budúcnosti	str. 10
Oľga FOGLAROVÁ (Práca)	Čo mám robiť?	str. 12
Sk. (Večer)	Nepochodili	str. 13
Š. Drotár (Večer)	Výchova	str. 13
Miloš HEHÚREK (Nové slovo)	Nevedecké idey splývania	str. 14
Grigorij TUNKIN (Nové slovo)	Mierové spolunažívanie a triedny boj	str. 16
Pavel BUNČÁK (Slovenské pohľady)	Anketa	str. 18

Štatistika vraví:

Prvý štvrťrok v ekonomike úspešný

Oproti plánu vyššie o pol druha percenta ⊙ Väčší dôraz na zhospodárňovanie výroby! ⊙ V merci dobre v bytovej výstavbe

Úsilie a iniciatíva našich pracujúcich, ktoré vyvíjajú na svojich pracoviskách, prináša svoje ovocie vo forme plnenia a prekračovania úloh štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva. Výsledky, ktoré sa pod vedením stranických orgánov a organizácií dosiahli v štarte do realizácie náročných úloh druhého roku piatej päťročnice, sú významné v ďalšom prehlbovaní a zdokonaľovaní v riadiacej a plánovacej činnosti v oblasti ekonomiky v záujme jej dynamickejšieho rastu vo všetkých sférach a odvetviach, čoho samozrejmou výslednicou je ďalšie zvyšovanie životnej úrovne nášho ľudu.

V tomto smere sú výsledky za prvý štvrťrok t. r. v plnom súlade s cieľmi, ktoré vytýčil XIV. zjazd KSČ a zjazd KSS. Tempo rastu tvorby hmotných zdrojov sa v porovnaní s minulým rokom ešte zvýšilo, a to na všetkých úsekoch národného hospodárstva.

Tak objem priemyselnej výroby dosiahol 10-percentný rast, keď plánované úlohy vyjadrené ukazovateľom hrubej výroby, sa prekročili o 1 a pol percenta. Tieto priaznivé výsledky sa dosiahli pri zvýšených stavoch pracovníkov v porovnaní s prvým štvrťrokom m. r. o 2,7 %, keď ich počet dosiahol skoro plánovanú úroveň.

Plánované úlohy v produktivite práce sa prekročili zhruba v úrovni prekračenia výrobných úloh, pričom jej objem prevýšil minulorocnú výšku o 7,2 percenta. Ďalším priaznivým javom je, že prínos produktivity práce na prírastku výroby prevýšil podiel, predpokladaný ročným plánom skoro o 10 bodov, keď dosiahol skoro 77-percentný podiel. Pri dosiahnutí takéhoto tempa rastu produktivity práce aj relácia medzi jej vývojom a mzdami je priaznivá.

Aj rovnomernosť v plnení plánovaných úloh je v porovnaní s minulým rokom lepšie, keď počet priemyselných podnikov, ktoré neplnia plánované výkony, má klesajúcu tendenciu.

V oblasti zhospodárňovania výrobného procesu sa nedosahuje ešte plánovaná úroveň. Sú však náznaky zlepšovania, najmä v niektorých odvetviach priemyslu. V porovnaní s minulým rokom sa znížili celkové náklady v odvetvi chemického priemyslu, potravinárskeho priemyslu, kutníctva a stavebných hmôt.

Priaznivejšie výsledky sa dosiahli aj v materiálových nákladoch, v nákladoch na mzdy a odmien za prácu. Samozrejme zníženie nákladov sa priaznivo prejavilo v lepšom plnení tvorby zisku a rentabilite.

Pravda, postupná realizácia rozpracovaných opatrení, vyplývajúcich z februárových zasadnutí plén ÚV KSČ a ÚV KSS, smerujúcich k zvýšeniu efektívnosti nášho národného hospodárstva sa ešte v tomto období nemohli prejaviť. Preto v budúcom období sa vo zvýšenej miere bude treba zamerlavať na hodnotenie tejto významnej oblasti vývoja ekonomiky.

Výsledky práce našich poľnohospodárov nadalej charakterizuje úspešné zabezpečovanie plnenia plánovaných úloh v jednotlivých úsekoch ich činnosti. S predstihom prebiehali jarné práce, zvyšujú sa stavy a úžitkovosť hospodárskych zvierat, takže plánované úlohy v nákupe živočíšnych produktov sa pomerne vysoko prekračujú. Aj prírastky nákupu v porovnaní s prvým štvrťrokom m. r. sú značné. V nákupe mäsa je to vyše 10 tisíc ton, v mlieku vyše 32 mil. litrov a pri vajíčkach vyše 25 mil. kusov.

Dosť vysoké tempo rastu výkonov v stavebníctve z minulého roku sa tiež ešte zvýšilo. Objem stavebných prác v porovnaní s prvým štvrťrokom m. r. sa zvýšil skoro o jednu pätinu pri prekročení plánu o 3 a pol percenta. Aj prírastok pracovníkov bol dosť vysoký (6,2 %) pri celkovom dosiahnutí plánovanej úrovne.

Triepolpercentným prekročením plánovanej úrovne produktivity práce jej objem dosiahol vyše 13-percentné zvýšenie v porovnaní s prvým štvrťrokom 1971.

Po stagnácii v odovzdávaní bytov do užívania

v prvých dvoch mesiacoch t. r. v marci sa dosiahol taký vysoký prírastok, že plán sa prekročil o 20 % a odovzdaný počet bytov prevýšil rovnaké obdobie minulého roku takmer dvakrát.

Tomuto vysokému plneniu a rastu výkonov však nezodpovedajú výsledky vývoja finančného hospodárenia a aj zásob. Najmä rast materiálových nákladov prevyšuje jednak plánovanú, ale aj minuloročnú úroveň. Najviac pritom rastie spotreba materiálu. Zhruba podobný vývoj je aj pri zásobách.

Preto je nevyhnutné zamerať zvýšenú pozornosť na všetkých stupňoch riadenia na dosiahnutie obratu v oblasti kvalitatívneho vývoja hospodárskej činnosti stavebných organizácií. Ani celkový vysoký rast výkonov sa dostatočne neprejavil v priaznivejšom uvádzaní základných fondov do prevádzky, v znižovaní rozostavanosti či znižovaní rozpočtových nákladov. V tomto smere je čo zlepšovať u všetkých účastníkov investičnej výstavby.

Celková úroveň prírastku peňažných príjmov obyvateľstva, ako aj dobré zásobovanie trhu potravinovými a priemyselnými výrobkami sa prejavili vo výraznom raste maloobchodného obratu a životnej úrovne ľudu. Tak objem maloobchodného obratu je skoro o 4 % vyšší ako plánovaný a o vyše 11 percent prevýšil úroveň prvého štvrťroka minulého roku.

Z tohto stručného pohľadu nadväzujúc na úvodné slová možno záverom jednoznačne charakterizovať vývoj a plnenie štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva v prvom štvrťroku za úspešné, čím sa utvárajú priaznivé podmienky pre splnenie úloh v druhom roku piatej päťročnice.

Ing. JOZEF KOLLÁR,
predseda Slovenského štatistického úradu

PRAVDA, 19. apríla 1972, str. 2.

PRAVDA, 19. apríla 1972, str. 3.

Štvavé vysielačky na strane odporcov Brandtovej politiky

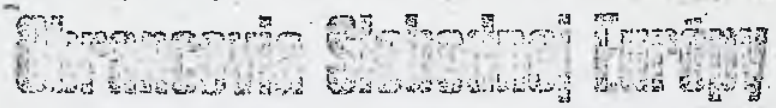

[illegible]

Varšava (ČSTK) — Pod týmto titulkom uverejňuje Zolnierz Wolnosci komentár, v ktorom sa hovorí, že otázka činnosti rozhlasových vysielačiek Slobodná Európa a Sloboda nielenže vyvolala spory medzi americkými politikmi, ale viac mesiacov bola stálou témou aj v tlači západných krajín.

Palmu víťazstva v kampani na podporu Slobodnej Európy si nesporne vybojovala západonemecká tlač spojená s CDU/CSU a hlavne noviny a časopisy Springerovho koncernu. Intenzívne obrany mníchovskej vysielačky samozrejme súvisia s bojom za ratifikáciu zmlúv NSR so Sovietskym zväzom a Poľskom. Kresťanskí demokrati si totiž dobre uvedomujú, že tieto vysielačky podporujú odporcovia Brandtovej politiky. Treba sa však zamyslieť nad skutočnosťou, že jednu z tiž neustále opakovaných v tendenčných článkoch si vypožičali z liberálnej tlače. Ide o tvrdenie, že Slobodná Európa a Sloboda prestali byť nástrojmi studenej vojny a prispôsobili sa terajšiemu obdobiu spolužitia. Liberálni západonemeckí novinári hodnotia relácie Slobodnej Európy na základe náhodného pozorovania alebo informácií z druhej ruky, alebo opakujú názory, ktoré o tejto vysielačke rozširuje Springerova tlač. Treba sa opýtať, v koho mene mníchovské vysielačky otravovali po dvadsať rokov medzinárodné ovzdušie. Azda v mene amerického ľudu, ktorý tak alho klamali, keď sa mu tvrdilo, že vysielačky sú financované zo súkromných prostriedkov, hoci ich skutočným pánom bola [illegible] tajná služba? [illegible] upozornil senátor Fulbright, [illegible] zdôrazniť, že [illegible] bru, namierenú nielen [illegible] socialistickým štátom, ale aj [illegible] vajúcu záujmy amerického ľudu. Fulbright síce nie je vôbec nepriateľom propagandy namierenej proti socialistickým krajinám, ale bojuje proti propagande, ktorá poškodzuje reputáciu jeho krajiny v očiach svetovej verejnosti.

Na základe uznesenia XXIII. mimoriadneho zasadnutia RVHP považujú členské štáty za nevyhnutné uskutočniť na základe ďalšej a hlbšej medzinárodnej socialistickej deľby práce komplex ekonomických a organizačných opatrení na prehĺbenie a zdokonaľovanie spolupráce a na rozvoj socialistickej ekonomickej integrácie. Preto vypracovali Komplexný program socialistickej ekonomickej integrácie, prijatý na XXV. zasadaní RVHP v Bukurešti. Tento program, zodpovedá novej etape rozvoja svetovej socialistickej sústavy. Jedným z jeho významných opatrení je aj zdokonaľovanie devízovo-finančných vzťahov.

Rýchly rozvoj vzájomných ekonomických vzťahov medzi štátmi RVHP si totiž vynútil riešiť a meniť spôsoby a formy devízovo-finančných vzťahov. Medzi najdôležitejšie nástroje uskutočňovania socialistickej ekonomickej integrácie sa v zmysle programu radí bankový systém RVHP, realizovaný prostredníctvom Medzinárodnej banky hospodárskej spolupráce a Medzinárodnej investičnej banky.

Činnosť a úlohy MBHS

Medzinárodná banka pre hospodársku spoluprácu začala svoju činnosť 1. januára 1964 s cieľom napomáhať rozvoj národného hospodárstva členských krajín RVHP, rozširovanie vzájomnej spolupráce medzi nimi, najmä rozvoj ich zahraničného obchodu. Členské štáty vypracovali štatút banky a zložili základný kapitál vo výške 300 mil. prevoditeľných rubľov. Medzinárodná banka uskutočňuje svoju činnosť na základe úplnej rovnoprávnosti a rešpektovania zvrchovanosti štátov, ktoré sú jej členmi. Napriek tomu, že podiely jednotlivých členských štátov boli rozličné a percento vkladu sa pohybovalo od 38 % z celkového vkladu (ZSSR) až po 1 % vkladu (Mongolsko), pri rozhodovaní v orgánoch banky každý štát má jeden hlas. Tento princíp je zárukou, že bez jeho súhlasu sa v Medzinárodnej banke neurobí nijaké záväzné rozhodnutie. Napriek tvrdeniam mnohých buržoáznych ekonómov nie je teda banka nijakým „diktátorom" svojej vôle, ani nejakým nadštátnym orgánom a nedotýka sa otázok vnútorného plánovania, finančnej či hospodárskej činnosti orgánov a organizácií týchto štátov.

Platobný styk medzi jednotlivými krajinami sa uskutočňuje formou viacstranných prevodov a mnohostranných zúčtovaní v prevoditeľných rubľoch. Zúčtovanie sa robí prostredníctvom prevodov na účtoch jednotlivých štátov, lebo prevoditeľný rubeľ sa „do rúk" nikomu nedostane. Napriek tomu, že má rovnaký zlatý obsah ako sovietsky rubeľ — 0,987412 g čistého zlata, nie je totožný ani s vnútornou menou Sovietskeho zväzu, ani s menou nijakého členského štátu. Pôsobí len ako „neexistujúca" zúčtovacia jednotka v rámci vyrovnávania platieb medzi štátmi RVHP, aj keď v poslednom období sú snahy po jeho širšom uplatnení.

Podľa dohody o zriadení banky a jej štatútu uskutočňuje banka mnohostranná zúčtovania, úveruje zahraničnoobchodné a iné operácie členských štátov, zhromažďuje a uschovava voľné prostriedky v prevoditeľných rubľoch, v menách iných štátov a v zlate a robí bankové operácie s týmito prostriedkami. Že činnosť banky je z roku na rok bohatšia, že úspechy, ktoré od svojho vzniku dosiahla, nemajú v činnosti podobných bánk v kapitalistických štátoch obdobu, nemôžu vidieť len zaslepení nepriatelia.

Pri zúčtovacích, kreditných a depozitných operáciách v prevoditeľných rubľoch a vo voľne zameniteľných menách urobí banka denne okolo tisíc operácií. Celkový obrat banky za rok 1969 sa v porovnaní s rokom 1968 zvýšil o 7,7 % a dosiahol sumu 52,2 mld prevoditeľných rubľov. Len vzájomné zúčtovanie medzi jej členskými štátmi tvorilo v uvedenom roku 32,1 miliardy prevoditeľných rubľov a za jediný rok sa zvýšilo o 9 %. Celková suma úverov poskytnutých bankou za toto obdobie prevyšovala 1,6 miliardy prevoditeľných rubľov. Významné úspechy dosiahla banka v tejto etape pri uskutočňovaní operácií s voľne zameniteľnými menami. Celkový objem týchto operácií za rok 1969 vzrástol na sumu ekvivalentnú 13,7 miliardy prevoditeľných rubľov, a len za rok 1969 sa zvýšil o 23,7 perc. v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Pritom treba zdôrazniť, že v kapitalistickom svete sa rok 1969 už niesol v znamení hlbokej valutovej krízy (devalvácia franku, revalvácia západonemeckej marky), čo znamenalo neustále kolísanie valutových kurzov na medzinárodnom valutovom trhu, a tým spojené ťažkosti pri manipulácii s voľne zameniteľnými menami.

Významnú úlohu z hľadiska ďalšieho rozvoja činnosti banky zohralo spomínané XXV. zasadanie RVHP a z jeho záverov vyplývajúce nové významné úlohy pre jej ďalšiu prácu.

Činnosť banky musí sa aj naďalej zameriavať tak, aby napomáhala postupné zbližovanie a vyrovnávanie úrovne ekonomického rozvoja členských štátov RVHP pri úplnom rešpektovaní zásad efektívnosti. V tejto oblasti má banka široké možnosti pôsobenia prostredníctvom formou úveru a úroku. Výška úroku, stanovovaného Medzinárodnou bankou hospodárskej spolupráce, je len 1 až 2 %, kým obchodné banky na celom svete požadujú 5 až 8 % úroku.

Postavenie a náplň činnosti MIB

Obdobné kooperačné vzťahy sa utvárajú v procese koordinácie perspektívnych a strednodobých národohospodárskych plánov, na prvom mieste z plánov investičných. Štruktúra a zameranie investícií v plánе rozhoduje o štruktúre a zameraní výroby v budúcnosti, ako aj o miere zapojenia do medzinárodnej socialistickej deľby práce. Aj v našej republike

pracuje nejeden strojársky a spracovateľský podnik značnou časťou svojej kapacity pre svetový socialistický trh; obdobne je to v rozličných odvetviach ostatných bratských štátov. Formou dvojstranných vládnych účelových úverov boli a sú budované spoločné investičné celky na ťažbu a výrobu palív, surovín a materiálov aj za účasti našej republiky v ZSSR, Poľsku, Maďarsku a v ďalších socialistických štátoch. Tieto veľké investície sú prevažne budované na báze dvojstrannosti, ale možno uviesť už aj príklady viacstranných spoločných investícií veľkého rozsahu, ako napríklad ropovod Družba alebo v súčasnosti budovaný tranzitný plynovod zo ZSSR do ČSSR, NDR a krajín západnej Európy.

V záujme zefektívniť a zracionálniť výstavbu investičných celkov, dôležitých pre chod celého národného hospodárstva štátov združených v RVHP, prikročilo sa k opatreniam na podporu rekonštrukcie a výstavby takých investičných celkov, ktorých budovanie a prevádzka je v tom-ktorom štáte z hľadiska potrieb celého zoskupenia najdôležitejšie, a to pri zachovaní vysokej produktivity práce a kvality výrobkov. Pri takejto koncepcii však nie je možné ponechať iniciatívu na vyhľadávanie možných úsporiel na investorských vzťahoch, ale je potrebné, aby sa už v prvých fázach prípravy investičných zámerov vychádzalo z potrieb a možností všetkých členských štátov RVHP. Toto je jedna z ústredných myšlienok, ktoré motivovali založenie Medzinárodnej investičnej banky.

Dohodu o zriadení tejto banky podpísali v júli 1970 v Moskve a v súčasnosti sú jej členmi všetky členské štáty RVHP.

Svoju činnosť MIB začala 1. januára 1971. Jej celkový kapitál (1032,6 milióna prevoditeľných rubľov) pozostáva z podielov jednotlivých štátov podľa výšky vzájomného obratu ich zahraničného obchodu. Vyše 100 miliónov prevoditeľných rubľov už štáty splatili, a druhá, rovnaká suma, bude splatená tohto roku. Zostávajúca časť základného kapitálu bude splatená podľa rozhodnutia bankovej rady.

Sú teda utvorené finančné zdroje pre poskytovanie strednodobých (spravidla na 5 rokov) a dlhodobých (spravidla do 15 rokov) úverov, ktoré sú účelove určené na investície predovšetkým v členských štátoch. Úvery sú poskytované v prevoditeľných rubľoch aj vo voľných menách. Podmienkou poskytovania úveru je, že daná investícia súvisí s medzinárodnou socialistickou deľbou práce, špecializáciou a kooperáciou výroby, že znamená rozšírenie surovinovej a palivovej základne v spoločnom záujme, alebo zabezpečuje výstavbu objektov v ostatných odvetviach národného hospodárstva v záujme rozvoja ekonomík členských štátov banky, prípadne smeruje k rozvoju národného hospodárstva týchto štátov. Jednou z podmienok poskytnutia úveru je aj vysoká technická úroveň výroby a výrobkov a ich nízke ceny.

Prvé požiadavky o poskytnutie úveru v roku 1971 prerokovali na treťom zasadaní bankovej rady. Banková rada schválila zoznam piatich objektov, ktoré Medzinárodná investičná banka začala urovať už v roku 1971.

Významný úver poskytla banka maďarským štátnym železniciam a podniku Ikarus. V oboch prípadoch sú to dlhodobé úvery na 10, respektíve na 9 rokov, pričom výška úveru, poskytnutého železniciam, je 20,5 milióna prevoditeľných rubľov, a zámerom na výrobu autobusov Ikarus 12,7 milióna prevoditeľných rubľov. Úrok bol v oboch prípadoch stanovený na 5 %, čo je vzhľadom na situáciu na medzinárodnom valutovom trhu veľmi výhodná úroková miera. Investičné úvery rozličného charakteru boli už poskytnuté aj niektorým podnikom v Poľsku, NDR a Rumunsku.

V dňoch 11. a 12. 11. 1971 sa konalo v Moskve 4. zasadanie Rady Medzinárodnej investičnej banky, na ktorom sa zúčastnila aj 7-členná delegácia z ČSSR vedená členom bankovej rady Ing. S. Polčom. Zasadnutie prerokovalo predovšetkým otázky, týkajúce sa schválenia zoznamu objektov, určených na úverovanie v roku 1972 a návrh úverového plánu na rok 1972. Československu bol na tomto zasadaní schválený významný úver určený na financovanie rozvoja a rekonštrukcie automobilky Tatra.

ČSSR, ako aj niektoré ďalšie štáty v súčasnosti intenzívne pracujú na rozpracovávaní jednak už poskytnutých úverov a jednak zhromažďujú a hodnotia nové došlé požiadavky na poskytnutie úverov. Podmienky, za akých sa môže jednotlivé podniky a organizácie našej republiky uchádzať o úver od Medzinárodnej investičnej banky, stanovila ešte v marci 1971 vláda ČSSR. Miestom, ktoré overuje a zvažuje námety VHJ a podnikov na poskytnutie úveru, je Štátna banka československá.

Úlohy medzinárodnej investičnej banky a zásady, ktorými sa vo svojej práci riadi, sú kvalitatívne novým javom vo svetovej praxi úverovania investícií. Na rozdiel od bankových združení kapitalistických štátov bude MIB vydávať investičné prostriedky len na rozvoj podnikov, ktoré zabezpečia plánovitý a efektívny ekonomický vývoj všetkých členských krajín, na prehlbovanie vzájomne výhodnej spolupráce medzi nimi a na čo najracionálnejšiu špecializáciu a kooperáciu výroby. Týmto sa banka stáva medzinárodnou úverovou inštitúciou nového socialistického typu, inštitúciou ktorá sa celým charakterom svojej činnosti principiálne líši od všetkých doteraz jestvujúcich úverových inštitúcií.

Zriadenie Medzinárodnej investičnej banky treba preto považovať za novú etapu v hľadaní a rozvíjaní foriem vzájomnej spolupráce medzi socialistickými štátmi — členmi RVHP, pre ktoré znamená ďalšie prehĺbenie medzinárodnej hospodárskej spolupráce a utvorenie nových nedozerných možností v medzinárodnej socialistickej deľbe.

JUDr. VLADIMÍR GRAUZEL

PRAVDA, 20. apríla 1972, str. 6.

Cesta k obratu

Nedávno krajské všeodborové konferencie dostali takú publicitu, že pri zamyslení nad ich priebehom netreba pripomínať všetko, čo sa na nich odohrávalo, a možno sa sústrediť priamo na ich hlavné črty. Na tie, ktoré naznačujú, ako sa v odboroch darí plniť uznesenie februárového pléna ÚV KSČ o problémoch a úlohách ROH a za akej situácie pripravilo a pripravuje hnutie svoje zjazdy.

Ústredný výbor strany vo februári ocenil pozitívne výsledky konsolidácie v ROH, ale súčasne jasne povedal, že v našej najväčšej spoločenskej organizácii ešte nenastal základný obrat v tom, aby Revolučné odborové hnutie bolo pre široké masy pracujúcich skutočnou školou socialistického hospodárenia, riadenia a správy. Dá sa povedať, že táto téza či skôr smernica pre ďalší rozvoj činnosti ROH vtlačila smer konania krajských všeodborových a mestských konferencií. Tak v referátoch, ako aj v diskusii sa prejavila úprimná snaha pomôcť tomu, aby odbory v celej oblasti zverenej pôsobnosti plnili svoje revolučné a triedne funkcie v ich jednote, vzájomnej pôsobnosti a podmienenosti.

Krajské konferencie potvrdili bez výhrady, že v základných politických otázkach a vo vzťahu k strane a k medzinárodnému robotníckemu hnutiu je v odboroch jasno. Dokladá to obsah prijatých uznesení, ďalej rozpracúvajúcich dokumenty XIV. zjazdu KSČ, program aktivizácie a uznesenia najvyšších odborových orgánov. Aká atmosféra bola na konferenciách, naznačuje to, že v diskusii prehovorilo najviac funkcionárov zo závodov, že všetkých kandidátov na funkcie zvolili a že nové krajské a v Prahe a v Bratislave mestské všeodborové orgány majú také sociálne a politické zloženie, ktoré vyjadruje vedúcu úlohu robotníckej triedy a strany v našej spoločnosti.

To je teda dobrý prísľub pre národné zjazdy a celoštátne odborárske shromaždenie v júni tohto roku.

Až národné rady odborových zväzov a Ústredná rada odborov budú hodnotiť priebeh krajských konferencií, iste sústredia veľa pozornosti aj na kritické pripomienky, ktoré sa v krajoch viackrát ozvali a znovu potvrdili to, čo bolo nemenej výrazne povedané už na výročných schôdzach základných organizácií ROH. Tak napríklad delegáti na všetkých krajských konferenciách celkom zhodne hovorili o rastúcej iniciatívy pracujúcich (na východoslovenskej krajskej konferencii priamo uviedli, že dosiahla takú mieru, pre akú nie je v minulosti porovnanie), ale mnohí z diskutujúcich na túto tému súčasne žiadali, aby viac iniciatívy prejavili aj vedúci hospodárski pracovníci — niektorí z nich totiž akoby žili mimo záujem kolektívu. Žiada sa od nich, aby viac napomáhali rozvoj socialistického súťaženia a úsilie o plnenie smerníc februárového pléna ÚV KSČ, aby lepšie pripravovali a organizovali prácu. Poukazovalo sa aj na neúmerné množstvo nadčasových hodín, šturmovčinu a pod.

V diskusii sa znova pripomínal neskorý rozpis plánu v mnohých podnikoch, kritizovali sa všeobecné formulácie v kolektívnych zmluvách, ktoré nikoho k ničomu nezaväzujú. Došlo — podobne ako na výročných schôdzach — aj na starostlivosť o pracujúcich. Nie je všade na úrovni, preto napríklad klesá počet stravníkov v závodných jedálňach — v Prahe zatvorili za posledné dva roky 45 závodných jedální. Diskutujúci neboli spokojní ani s politicko-výchovnou a kultúrnou prácou. Odborové organizácie často obchádzajú také nešváry, ako je lajdáctvo v práci, absencia, nie vždy dokážu dosť energicky vystupovať proti pozostatkom oportunistických názorov.

Ak sme v predchádzajúcich riadkoch dali toľko miesta niektorým záporom, to preto, že aj konferencie na ne kládli akcent. A to s vedomím, že z dobrého sa môže človek tešiť a radovať, ale na zaostávajúce musí sústrediť pozornosť, aby sa aj ono stalo lepším a prešlo do služieb spoločenského záujmu.

Delegáti hovorili o tzv. nepopulárnych otázkach s otvorenosťou, ktorá zaslúži úctu — veď každá kritika tohto druhu je vlastne svojím spôsobom aj bolestným seknutím do vlastného tela. Z práv odborov totiž vyplýva aj ich spoluzodpovednosť za boj proti nedostatkom a nešvárom v obvode ich pôsobnosti. A ak bola reč o týchto negatívnych javoch aj na krajských všeodborových konferenciách, potom ide o ďalšiu predzvesť toho, že odborári chcú aj na tomto poli nastúpiť do ešte dôslednejšieho zápasu o presadenie nápravy.

FRANTIŠEK ZDOBINA

ROĽNÍCKE NOVINY, 19. apríla 1972, str. 5.

Slovenskí veterinári a prestavba poľnohospodárstva

Hoci sa veterinári z celého Slovenska nedávno zamýšľali nad svojou minuloročnou prácou, predsa ústrednou témou najmä v diskusii bola budúcnosť. Vyplýva to z jednoduchého faktu, že poľnohospodárstvo prechádza svojou kvalitatívnou prestavbou, vytýčenou XIV. zjazdom KSČ a veterinárna služba, ako vlastne súčasť celého komplexu, nemôže ostať pri svojich doterajších organizačných i pracovných zvyklostiach. Slovom — musí sa tiež kvalitatívne prebudovať.

Aj napriek tomu predsa len nezaškodí povedať zopár slov o práci veterinárnej služby vlani už aj preto, lebo

verejnosť vie málo

o jej pracoviskách a pritom ide o prácu svojím rozsahom skutočne veľkú a aj z hľadiska zdravia človeka veľmi významnú. Pokúsime sa to dokumentovať aspoň niekoľkými údajmi.

Veterinárna služba má rad kontrolných, previerkových povinností, napr. aj v 723 podnikoch, prevádzkach a zariadeniach potravinárskeho priemyslu a vďaka jej zásahom nedostane sa do obchodu tovar, ktorý by mohol spôsobiť mnoho nepríjemností. Len za minulý rok veterinárni pracovníci odobrali a preskúmali vyše 41 tisíc vzoriek! Zistili, že takmer pätina z nich nezodpovedala norme a v niektorých prípadoch zadržali výrobky.

Boj proti besnote odohráva sa niekedy dosť skryto a verejnosť vie o ňom obyčajne len vtedy, ak sa niekde niečo stane, prípadne ak niekto príde o svojho obľúbeného psíka. Vlani sa besnota na Slovensku vyskytla v 87 ohniskách a v 90 perc. boli jej prenášačmi líšky. Najviac prípadov bolo v okresoch Žiar nad Hronom, Prievidza a Nitra. Likvidovať následky — to je málo. Bolo treba zasahovať preventívne a preventívne zásahy predstavovali o. i. ochranné zaočkovanie takmer 130 tisíc psov a mačiek a vyše 31 tisíc kusov hovädzieho dobytka. Navyše veterinárna služba urobila v Stredoslovenskom kraji „záťah" na líšky pomocou strelných dymovníc. Išlo o pokusnú akciu v 12 okresoch, pri ktorej spotrebovali 2139 dymovníc v 1323 líščích brlohoch a podľa predpokladu zničili asi 6600 líšok. Veterinárov mrzí, že nie všade stretli sa s pochopením poľovníkov.

Priamo so starostlivosťou o zdravie človeka súvisí aj kontrolná činnosť ktorú veterinárna služba vykonáva pri „výrobe" mlieka, je to najmä boj proti tuberkulóze hovädzieho dobytka, predovšetkým dojníc. Tento boj naša veterinárna služba ukončila v podstate víťazne, no vždy hrozilo a hrozí nebezpečenstvo výskytu nových ohnísk. Treba teda dobytok neustále sledovať, skúmať. Vlani to bolo viac vica sa týkalo dojníc. Okrem toho bolo nutné

Poznajú svoje miesto

mikroskopicky preskúmať 6252 vzoriek a vykonať rad ďalších vyšetrení.

Najväčšie starosti veterinárnej službe spôsobuje stále ešte trichofýcia hovädzieho dobytka. Aj vlani zistili 340 ohnísk, vyšetrili vyše 18 tisíc zvierat a v 267 ohniskách trichofýciu zlikvidovali. Ide však o problém, s ktorým si veterinárna služba nevie stále ešte poradiť.

A čo ďalšie povinnosti a úkony? V súvislosti so zamedzením vzniku brucelózy vyšetrili vlani takmer 800 tisíc kusov hovädzieho dobytka, vyše 158 000 ošípaných, 40 000 oviec. Slintačka a krivačka sa vlani nevyskytli aj preto, lebo veterinári ochranne zaočkovali vyše 600 tisíc kusov hovädzieho dobytka, vyše 10 000 oviec a takmer 60 000 ošípaných. Na infekčnú mastitídu veterinári vyšetrili najmenej raz v priebehu roka všetky dojnice v socialistických poľnohospodárskych podnikoch, čo predstavuje takmer pol milióna vyšetrení a rad laboratórnych rozborov.

Keď uvážime, že v rámci štátnej veterinárnej správy na Slovensku pracuje okolo 3400 ľudí, tak aspoň spomínané čísla, ktoré sú ako rekordy, sú dnes výsledkami slobými. A stále nie sú konečnými. Veď napr. prvý štvrťrok tohto roku ukázal, že rast neustále pokračuje aj napriek rôznym problémom. Napr. mlieka prišlo do celospoločenských fondov v porovnaní s vlaňajším štvrťrokom viac o vyše 31 mil. litrov, mäsa o 10 tisíc ton, vajec o 25 mil. kusov!

Nové smery vo výrobe vyžadujú i novú organizáciu veterinárnej služby. Predovšetkým vyžadujú, aby sa veterinári podieľali ešte viac priamo vo výrobe a pomáhali zabezpečiť to základné — aby s prechodom na veľké koncentrácie neklesla intenzita chovov! Do popredia sa dostáva stále viac a viac kvalita priemyselne i poľnohospodársky vyrábaných krmív, ich účelné využitie, hygiena v poľnohospodárskych, no najmä v potravinárskych podnikoch, kde rast výroby veľmi predbieha rast kapacít, významné miesto má reprodukcia stád hovädzieho dobytka, ktorá je veľmi neuspokojivá a vážne ohrozuje splnenie plánovaných úloh v živočíšnej výrobe, mnoho treba dofahovať aj v chovoch ošípaných (najmä v odstave prasiat na prasnicu zaostávame za poľnohospodármi v českých krajoch).

Nemôžu stáť bokom

Špecializácia a veľká koncentrácia, ako súčasť kvalitatívnej prestavby nášho socialistického poľnohospodárstva, úzko sa dotýkajú aj práce veterinárnej služby. Úzko sa jej dotýka už i súčasná úroveň, na ktorej majú veterinári svoj veľký podiel. Výsledky, ktoré sme ešte tak pred desiatimi rokmi vykazovali stále len časťou práce, naznačujú nielen veľký rozsah práce, ale súčasne i veľký význam tejto práce, odrážajúci sa v poľnohospodárskej výrobe vôbec a v plyve na zdravie aj človeka zvlášť.

Veterinárna služba už vlani pristúpila k organizačnej prestavbe najmä vytváraním špecializovaných stredísk, z ktorých významné miesto patrí strediskám pre reprodukciu hospodárskych zvierat. Špecializované strediská pre hydinu a ošípané sú priamym odrazom prebiehajúcej a už aj uskutočnenej veľkej koncentrácie týchto chovov. Čížo — veterinár, ktorý sa staral vo svojom obvode o všetko a zariadoval všetko, dnes by už nestačil.

Podobne bude treba, ako sa o tom hovorilo aj na porade, uspôsobiť novým podmienkam aj osvetovú prácu veterinárnych zariadení, zamerať ju na niekoľko tematických okruhov, čiže aj v nej sa musí prejaviť určitá delba, špecializácia. Potrebám náročnej praxe musí sa podriadiť aj výskum.

Navyše veterinárnu službu ako celok čaká i špecializácia v medzinárodnom rozsahu a to v rámci RVHP medzi veterinárnymi službami socialistických štátov. Vytvoria sa rôzne spoločné zariadenia, ústavy, dôjde k delbe rôznych výskumných a prieskumných úloh a podobne.

Veterinárnych pracovníkov však pri plnení náročných úloh mrzí, že často musia myslieť i na plnenie plánu príjmov, byť mnoho ráz viac inkasantmi ako veterinármi. Napr. v rozbore konštatovali (škoda, že v diskusii túto otázku už nezdôrazňovali), že: „... ďalšie zvyšovanie plánu príjmov nie je reálne a mohlo by byť v rozpore so záujmami celej poľnohospodárskej politiky, pretože poľnohospodárske podniky v záujme zvyšovanie rentability by nepristupovali k uzatváraniu komplexných zmlúv na veterinárne úkony a to by sa negatívne odzrkadlilo na zdravotnom stave zvierat, ich úžitkovosti." (Koniec citátu.)

Niekoľko závažných opatrení v tomto smere čaká na rozhodnutie. Čím skôr o nich príslušné orgány rozhodnú, o to skôr sa uvoľnia sily veterinárnej služby pre plnenie jej hlavného poslania ktorým v súčasnosti je priama spoluúčasť na kvalitatívnej prestavbe nášho poľnohospodárstva, teda na plnení záverov, vyplývajúcich zo XIV. zjazdu KSČ.

Imrich VENCEL'

717

V osadách stále žije 90 000 Cigánov ◎ Bez sociálnej aklimatizácie viacej škody ako osohu ◎ V Sabinove prvé cigánske bytové družstvo ◎ Ročne pribúda na Slovensku 1000 nových cigánskych rodín ◎ Zo Žarnovice a zvolenskej Bučiny drevené rodinné domy ◎ Mladé cigánske ženy a dievčatá dostanú mesačnú internátnu prípravu do života

Nech to berieme z ktorejkoľvek strany, skutočnosť je taká, že úroveň cigánskej časti obyv. v tom najširšom zmysle slova nedosahuje ani začiatok takú stupeň, ako by si naša spoločnosť želala. Príčin je viac a mnohí z nás, čo žijeme v častejšom kontakte s nimi, ich veľmi dobre poznáme. Podľa uznesenia vlády ČSSR z roku 1965 sa mali v čo najkratšom čase zlikvidovať cigánske osady. S postupnou likvidáciou sa aj začalo, lenže... ono to nie je také jednoduché. Ďalšou bolavou stránkou je veľmi chabá ekonomická aktivita cigánskych občanov. Väčšina z nich nevydrží trvalo pracovať, láka ich voľnosť, ťažko si odvykajú od spôsobu života svojich otcov a dedov. Nejeden z nich pracuje iba toľko dní, aby dostal detské prídavky na svoju početnú rodinu. Tých bolavých miest je omnoho viacej, ale poďme pekne po poriadku.

Ako sme už spomínali, predpokladalo sa, že v rokoch 1966 — 1970 sa podarí presťahovať z cigánskych osád do obcí a miest takmer 6000 cigánskych rodín. Pravda je taká, že sa presťahovalo len 4250 rodín. Rátalo sa aj s premiestnením značného počtu cigánskych rodín do okresov v českých krajoch, kde ešte cigánske obyvateľstvo nie je. Vyhliadnuté okresy boli ochotné postarať sa o nových obyvateľov. Menšia už bola ochota zo strany nádejných novousadlíkov. Buď sa hneď vyjadrili, že tam nepôjdu, alebo sa po krátkom čase vrátili späť. Z tisíc odsťahovaných cigánskych rodín do Čiech sa ani nie po dlhom čase vrátilo na Slovensko vyše 600 rodín. Tým sa pravda celý problém ešte zhoršil.

Potrebný medzistupeň aklimatizácia

Riešenie cigánskej otázky sa nedá napasovať na nejaký jednotný kľúč. Každú cigánsku rodinu načim skúmať individuálne a individuálne aj posudzovať. Ak ide o rodinu, ktorá je už na patričnej výške, možno uvažovať o prípadnom poskytnutí primeraného bývania. Skúsenosti z viacerých miest a mestečiek ukazujú, že je zapotreby veľmi citlivo zvažovať všetky momenty. V Moldove boli do nových bytov nasťahované cigánske rodiny a po 3 — 4 mesiacoch zistila komisia národného výboru, že z kompletného bytu obývajú len jednu miestnosť, do ktorej si dali pec. V tejto jedinej izbe žili i spávali a všetko ostatné bolo opustené, vodovodné potrubie zničené, vytlačené okná — skrátka ako po zemetrasení! Učíme sa z chýb minulosti a aj preto prišli niektoré podstatné zmeny.

Posledné uznesenie vlády SSR zo 16. februára t. r. už hovorí o zmene poňatia prístupu k riešeniu cigánskej problematiky na Slovensku. Základnou formou bude zaraďovanie všetkých preschopných cigánskych obyvateľov do trvalého pracovného pomeru. Na druhom mieste ostáva, tak ako v minulosti, otázka správnej výchovy cigánskej mládeže ako aj prevýchova starších. Až na treťom mieste je bytový problém. Táto zmena musela prísť predovšetkým preto, lebo po niekoľkoročných skúsenostiach sa ukázalo, že ani zlepšené bytové podmienky istej časti cigánskeho obyvateľstva sa neodzrkadlili v lepšej starostlivosti o výchovu detí, či lepšom vzťahu k práci. Kto bude pracovať bude mať aj podstatne väčšie šance zaradiť sa natrvalo medzi ostatných občanov s oprávneným nárokom na všetko to, na čo si môže každý pracujúci človek v tejto spoločnosti nárokovať.

Sabinov má prvé cigánske bytové družstvo

K jeho založeniu dal súhlas Slovenský zväz bytových družstiev a čaká sa aké budú výsledky. Okrem MsNV v Sabinove je do akcie priamo zainteresovaný aj ONV v Prešove. O pokusoch založiť podobné stavebné bytové družstvo počuť aj z Trebišovského okresu. Ak by sa táto forma ujala vo viacerých okresoch, orientovali by na ňu zodpovedné orgány predovšetkým mladých cigánskych obyvateľov, ktorí si teraz zakladajú rodiny. Je tu totiž aj jedna výhoda. Ak štátne orgány cigánskej rodine vyvlastnia chatrč, tak dostane za ňu finančnú náhradu ako za byt 4 kategórie. Konkrétne to znamená toľko, že na vkladnú knižku dotyčného sa prevedie okolo 12 — 14 000 korún, za ktoré si môže buď kúpiť starší rodinný domček, alebo sa — ak má vlastné úspory — môže pustiť do stavby domku, prípadne sa zapísať do stavebného bytového družstva. A je tu aj jedna výnimka: Ak ONV uzná, že stavebník (hovoríme stále o cigánskom obyvateľstve) je sociálny prípad, môže mu mimoriadne poskytnúť nenávratnú pôžičku do výšky 40 000 korún.

Chatrče — symbol biedy?

Na Slovensku pribúda ročne vyše 1000 cigánskych rodín. V mnohých prípadoch ide len o spolužitie druha s družkou. Mladé manželstvá sa tlačia v chatrčí rodičov a keď tí už nemôžu ďalej vydržať, zlepia si svoju vlastnú chatrč. Povedané inými slovami - chatrčí na Slovensku neubúda ale pribúda. Spomenuli sme zväzok 2 mladých ľudí, ktorí mnoho ráz ani nie sú dospelí. Konkrétne na východnom Slovensku rodia dievčatá ktoré majú okolo pätnásť alebo málo nad pätnásť rokov. Ich manželia či druhovia sú len o málo starší, 18 — 19 roční, pred vojenčinou a veľmi často bez základných materiálnych predpokladov pre aký — taký rodinný život, 35 — 60 perc. cigánskych detí vychádza z piateho ročníka ZDŠ. Do učebného pomeru možno umiestniť deti, ktoré sa dostali aspoň do 7 — 8 ročníka. Čo však s tými, čo vypadli skôr? Boli pokusy zapojiť ich do pracovného procesu prostredníctvom stavebných organizácií. Rodičia aj prisľúbili, že deti pošlú, ale zostalo väčšinou len pri sľuboch.

Uvedieme aj ďalší problém. Skúsenosť bežného človeka sa prihovára za sporenie. Mohol by sa nájsť spôsob, ako aj cigánske obyvateľstvo naučiť sporeniu, aspoň mladú generáciu. Je predsa veľmi dôležité nemyslieť len na dnešný deň, ale hľadieť aj ďalej do budúcnosti. To je však reťaz. Šetriť možno len vtedy, ak je z čoho, ak je príjem, ak pracujeme. Cigánska mládež však húfne zostáva doma a skúsenosti sú také, že má 15 — 16 rokov a už sa vydáva prípadne žení, plodí deti, ale hodnoty ešte vytvárať nevie...

A aký je výhľad?

Predovšetkým sa bude sledovať zaraďovanie do práce všetkých mladých a práceschopných ľudí. Ministerstvo výstavby má do konca júna t. r. vyprojektovať byty pre cigánskych obyvateľov, ktoré budú cenove prístupné. Hovorí sa o cene okolo 80 maximálne 90 000 korún. Je však žiadúce, aby funkcionári národných výborov pridelovali stavebné pozemky aj cigánskym obyvateľom, ak majú predpoklad začať stavať rodinný dom. Drevárske podniky n. p. Ľubina vo Zvolene a Preglejka v Žarnovici budú vyrábať lacné, cenove prístupné a jednoduché rodinné domky z dreva. Možno ich veľmi rýchlo postaviť — prakticky za tri mesiace — čo je pri vyvlastňovaní chatrčí dôležitý moment.

Slovenská plánovacia komisia uvoľnila na túto päťročnicu z mimolimitových bytov pre iné okresy 600 ďalších bytov na umiestnenie cigánskeho obyvateľstva a v prípade potreby by sa dalo uvažovať aj o ďalších. V Bardejove sa postaví sídlisko pre cigánske rodiny, kde bude materská škola, ZDŠ a obchodné centrum. Podobne mienia riešiť tento problém aj v Rim. Sobote. V tomto roku sa má začať aj školenie mladých cigánskych žien a dievčat vo veku od 15 do 22 rokov internátnou formou po dobu jedného mesiaca. Frekventantky by tam mali dostať minimum toho, čo žena, matka a manželka pre svoj život potrebuje.

Je snaha v priebehu 5 — 6 rokov zvýšiť počet chlapcov a dievčat, ktorí ukončia deväťročenku. Postavia sa družiny mládeže pri väčších osadách, kde dostanú zdarma stravu a popoludní budú s nimi vychovávatelia opakovať v ten deň prebranú látku a tým ich vlastne pripravia aj na ďalší vyučovací deň. No a samozrejme, je tu aj zámer naučiť ich spoločensky žiť. Ak vychádzame z doterajších skúseností, treba povedať, že najvýraznejšiu kvalitatívnu zmenu dosiahla naša spoločnosť v prevýchove cigánskej mládeže takže v začatom diele sa každopádne oplatí pokračovať.

BORIS BUTOR

ĽUD, 18. apríla 1972, str. 3.

PRÁCA, 19. apríla 1972, str. 1. a 4. 10(89)XV

Podklady do budúcnosti

DLHODOBÉ PLÁNOVANIE NEVYHNUTNOU PODMIENKOU EKONOMICKEJ INTEGRÁCIE KRAJÍN RVHP ● TRI ETAPY PRÍPRAV NÁČNÉHO VÝHĽADU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA DO ROKU 1985 ● SPOLOČNÉ ÚSILIE NA RIEŠENIE PERSPEKTÍVNYCH POTRIEB SOCIALISTICKÝCH ŠTÁTOV

Ekonomická socialistická integrácia predstavuje novú, vyššiu etapu všestrannej hospodárskej spolupráce krajín RVHP. Proces prehlbovania a zdokonaľovania ekonomickej a vedeckotechnickej spolupráce a ekonomickej integrácie uvedomele a plánovite riadia komunistické a robotnícke strany a vlády členských štátov Rady.

Vrcholné straníckе a štátne orgány riešia problémy, ktoré majú dlhodobé dôsledky a preto o nich nemožno rozhodovať bez vyjasnenia dlhodobej koncepcie rozvoja celého národného hospodárstva.

Ing. JOZEF HVORECKÝ,
námestník predsedu Štátnej plánovacej komisie

Pri súčasnom stupni medzinárodnej socialistickej deľby práce sú na to nutné i znalosti rozvoja nadväzujúcich úsekov národného hospodárstva členských krajín. Preto sa v posledných rokoch pristúpilo k rozpracovaniu dlhodobých projekcií ekonomického a spoločenského rozvoja jednotlivých štátov Rady. A keďže spoločenstvo socialistických štátov sa opiera o ekonomickú základňu rovnakého typu a súčasný stupeň rozvoja výrobných síl v týchto krajinách si vyžaduje maximálne rozvinúť medzinárodnú deľbu práce, bolo možné i nutné pristúpiť tiež ku kvalitatívne novému typu spolupráce štátov RVHP, upriamenej na dlhodobú perspektívu. Tento stav sa odráža aj v „Komplexnom programe ďalšieho prehlbovania a zdokonaľovania spolupráce a rozvoja socialistickej ekonomickej integrácie členských štátov RVHP".

Tento dokument vytyčuje program spolupráce na dlhé obdobie, určuje konkrétne spôsoby i postup pri realizácii opatrení, ktoré pozitívne ovplyvnia vývoj jednotlivých štátov RVHP i celého spoločenstva; zároveň zdôrazňuje nutnosť prejsť od periodickej koordinácie päťročných plánov k nepretržitej spoločnej súčinnosti plánovacích orgánov, ministerstiev a hospodárskych organizácií.

CIELE PRÁC NA DLHODOBOM PLÁNE

V Československu sa organizujú práce na dlhodobom výhľade ekonomiky a spoločnosti na základe rozhodnutia a direktív XIV. zjazdu KSČ a vlády ČSSR.

Hlavným cieľom týchto prác je pripraviť systematicky usporiadané a vedecky podložené podklady pre rozhodnutia o ekonomickom, vedeckotechnickom a sociálnom programe rozvoja socialistickej spoločnosti do roku 1985, najmä:

- vyjasniť vnútorné a vonkajšie podmienky rozvoja ekonomiky;
- ocenit rastové faktory prakticky mobilizovateľné v danom období;
- konkretizovať makroštrukturálne zmeny v ekonomike a životnej úrovni, ktoré bude nutné presadzovať so zreteľom na vedeckotechnický pokrok a zmeny v spôsobe života spoločnosti;
- objektivizovať reálne rámce a hlavné smery výstavby materiálnotechnickej základne rozvoja výrobných síl a životnej úrovne;
- formulovať návrh hlavných cieľov ekonomického, vedeckotechnického a sociálneho rozvoja československej [illegible] ČSR a pod.

Podklady musia súčasne — a to už v priebehu prác — umožniť konzultácie o medzinárodnej deľbe práce v rámci socialistickej ekonomickej integrácie, umožniť rozhodnutia, ktorá svojimi dôsledkami prekračujú horizont rozvíjaného piateho päťročného plánu (najmä u veľkých investičných programov), orientovať výskumné, vývojové a projektové práce na špecializáciu predstihu a všetky články riadenia na spracovávanie odvetvových, odborových a podnikových koncepcií dlhodobého charakteru.

TRI ZÁKLADNÉ ETAPY

Práce na dlhodobom výhľade rozvoja ekonomiky boli rozvrhnuté do troch základných etáp.

Prvá etapa — vypracovanie prognóz sociálnych, ekonomických, vedeckotechnických komplexov podľa priierezových, odvetvových, odborových, oblastných a iných hľadísk v roku 1971 — má umožniť prípravu ucelenej hrubej predstavy o možných variantoch riešenia, ich podmienkach a dôsledkoch.

Cieľom druhej etapy je v priebehu roku 1972 upresniť prognózy do koncepcií, ktoré by boli východiskom pre vypracovanie súhrnného dlhodobého výhľadu do roku 1985 a podkladom na vypracovanie návrhu smerníc pre päťročný plán na obdobie 1976—1980, ako aj podkladom pre niektoré konkrétne rozhodnutia, ako napríklad o príprave alebo započatí investičnej výstavby, zameraní výskumnej a vývojovej alebo projektovej činnosti, príprave výchovy kádrov a pod.

V záverečnej fáze, zhruba v polovici roku 1973, sa vypracuje súhrnný dlhodobý výhľad rozvoja národného hospodárstva do roku 1985.

Základnou požiadavkou pri práci na dlhodobom výhľade je vypracovať z dlhodobej komplexnej analýzy determinujúceho vývoja; preto jedným zo základných komplexne rozpracovaných tém je analýza rozvoja ekonomiky ČSSR.

Z rozhodujúcich problémov, spracovaných riadiacimi skupinami, je účelné uviesť

- vývoj spôsobu života v súvislosti s perspektívnym rozvojom spoločnosti, čo je najdôležitejším a súčasne aj najnáročnejším problémom prognostických prác. V súvislosti s tým je nutné stanoviť základné smery rozvoja životnej úrovne, smer vývoja štruktúry spotreby a služieb, perspektívy výživy obyvateľstva, čistoty vôd a ovzdušia, ďalej perspektívu starostlivosti spoločnosti o človeka a vývoj materiálnej a kádrovej základne v oblasti sociálnej starostlivosti;
- dlhodobé zameranie rozvoja vedy a techniky a vývoj vedeckovýskumnej základne, z toho vyplývajúce smery technickej politiky a ekonomické dôsledky.

Vo Výbore RVHP pre spolupráce v oblasti plánovania, zriadenom XXV. zasadaním RVHP, bola dohodnutá súčinnosť pri spracovaní vybraných tém; konkrétne ide o výmenu skúseností v metodológii a organizácii vypracovávania prognóz v členských štátoch RVHP, o výmenu výsledkov národných prognóz a spracovanie spoločných prognóz, ktoré organizuje priamo byro Výboru.

VONKAJŠIE PODMIENKY ROZVOJA ČS. EKONOMIKY

Objasnenie vonkajších podmienok rozvoja ekonomiky má pre ČSSR pri jej značne vysokom stupni zapojenia do medzinárodnej deľby práce mimoriadny význam. Československo ako vyspelý štát realizuje svoj národný dôchodok z veľkej časti cestou hospodárskych stykov so zahraničím a preto akékoľvek úvahy o hospodárskom rozvoji na kratšie či dlhšie obdobie si nevyhnutne vyžadujú zhodnotiť úlohy z hľadiska vplyvu vonkajších podmienok.

Podiel obratu zahraničného obchodu ČSSR na spoločenskom produkte sa v uplynulom dvadsaťroči trvale zvyšoval a v roku 1970 dostahol takmer 21 percent. Aj perspektívne sa ráta, že rast obratu zahraničného obchodu bude mať predstih pred rastom spoločenského produktu, takže úloha zahraničného obchodu by sa mala ďalej posilniť.

ROZHODUJÚCI ZÁSTOJ SOCIALISTICKÝCH ŠTÁTOV

Pretože podiel socialistických štátov na obrate čs. zahraničného obchodu činí viac ako 60 percent a v priebehu ďalšieho vývoja by sa mal ďalej zvýšiť, hospodárske styky s týmito krajinami budú jedinou z rozhodujúcich voukajších podmienok nášho hospodárskeho rozvoja.

V súčasnom období z celkového čs. vývozu strojov a zariadení smeruje približne 75 percent do socialistických štátov. Podiel tejto tovarovej skupiny na celkovom čs. vývoze do socialistických štátov je taktiež vysoký a predstavuje takmer 50 percent.

Zároveň nám hospodárska spolupráca so socialistickými štátmi umožňuje kryť značnú časť spotreby surovín, ktoré ČSSR ako krajina s načisto nedostatočnou a neúplnou surovinovou základňou musí dovážať. ČSSR preto poskytla účelové úvery na rozvoj surovinových odvetví, najmä v ZSSR, PER, RSR a BLR. Vo forme splátok týchto úverov, ale aj v rámci bežných obchodných dohôd, z týchto štátov dovážeme niektoré základné druhy palív a surovín; napríklad zo Sovietskeho zväzu realizujeme takmer všetok dovoz ropy, vyše 80 percent železorudných surovín, 82 percent medi, 90 percent hliníka a 95 percent olova.

V rámci dlhodobých úverových dohôd dostáva Československo z Poľska meď a medené výrobky, síru a energetické uhlie, z Rumunska viskózovú a papierenskú celulózu a elektrinu. Na základe dohôd o špecializácii a kooperácii rozvíjame spoločnú výrobu traktorov s PER, nákladných áut s Bulharskou ľudovou republikou, výrobu elefinovej chémie s NDR atď. Realizácia už skoršie uzavretých dohôd o úverovej spolupráci sa prejaví aj v období po roku 1975. Avšak v období platného pátrocného plánu sa ráta s uzavretím ďalších zmlúv na zabezpečenie perspektívnych potrieb surovín a základných materiálov, ale aj v ďalších oblastiach.

Hospodárska spolupráca ČSSR so socialistickými štátmi predstavuje teda jeden z najdôležitejších voukajších faktorov rozvoja čs. ekonomiky.

NALIEHAVOSŤ SPOLOČNÉHO RIEŠENIA

Ekonomická úroveň krajín RVHP sa v priebehu uplynulých dvadsiatich rokov značne priblížila, no súčasne vzrástla i naliehavosť efektívneho spôsobu spoločného riešenia základných národohospodárskych problémov, najmä zavádzanie moderných technologických procesov v hlavných výrobných odvetviach, uplatnenia nových druhov zariadení a komplexných sústav strojov v súlade s požiadavkami progresívnej technológie.

Štáty RVHP disponujú obrovským ekonomickým potenciálom, ktorý sa neprestajne zväčšuje. Za posledných 20 rokov sa priemyselná výroba v štátoch RVHP zvýšila 6,6-násobne, zatiaľ čo vo vyspelých kapitalistických štátoch iba 2,8-násobne. Dynamicky rozvoj spoločenstva štátov Rady sa prejavuje v trvalom raste ich podielu na celosvetovej produkcii; v priemyselnej výrobe sa zvýšil z 10,4 percenta v r. 1946 na 33 percent v r. 1970.

Členské štáty spoločne hľadajú riešenia dôležitých sociálno-ekonomických a spoločenských problémov. V početných prípadoch sa ukazuje, že optimálne riešenie je v spoločnej výstavbe veľkých výrobných jednotiek, ktorých kapacita by umožnila efektívnu výrobu pre niekoľko zainteresovaných krajín. Hodnotia sa napríklad možnosti spoločnej výstavby veľkého hutného kombinátu v európskej časti ZSSR, ktorý by ťažil a spracovával železnú rudu z bohatých nálezísk Kurskej magnetickej anomálie. Na produkcii tohto kombinátu by sa potom podieľali štáty zúčastnené na jeho výstavbe.

Predpokladá sa, že ČSSR bude aj perspektívne hľadať možnosti na čiastočné riešenie svojho surovinného problému v spolupráci s krajinami RVHP, najmä so Sovietskym zväzom. Vybudovanie ťažobných kapacít, na ktorých produkcii má Československo záujem, je však investične veľmi náročné a preto treba rátať s poskytnutím ďalších dlhodobých úverov. Na to sa musí prizerať pri úvahách o perspektívnom vývoji štruktúry priemyselnej výroby a usmerniť ju tak, aby sme boli schopní vyrábať potrebnú produkciu.

Za zámerov Komplexného programu v oblasti strojárstva možno predpokladať, že sa prehĺbi špecializácia a kooperácia v celom rade strojárskych odborov. Na základe technicko-ekonomických analýz nepochybne dôjde k deľbe výrobných programov, a to by malo prispieť k zvýšeniu technickej úrovne vyrábaných strojov a zariadení, k výrobe veľkých sérií výrobkov a tým k zefektívneniu produkcie každého výrobcu.

PRÁCA, 19. apríla 1972, str. 1. a 4.

Čo v manželstve?

◇ Viac mužov ako žien
◇ Konfliktné situácie nemusia končiť tragicky

Všetko sa vždy nedá vyrozprávať najbližšiemu: čo ak sa to práve dotýka jeho? Alebo oboch? Nepovedali ani mama, ani priateľka, ani priateľ. Ľudia si potom nosia svoju bolesť v sebe. Ostávajú s ňou sami. Bolesť narastá a zväčšuje sa. Za kým vlastne ísť?

Slovíčka „keby" sa chytáme ako slamky. Ono totiž vie zmeniť situáciu: keby vtedy niekto poradil, niečo urobil, či pomohol, dopadlo by to azda inakšie. „Keby" však obyčajne nie je včas poruke. V tomto prípade však — je.

Dosadíme zaň ďalšie slovo — predmanželská a manželská poradňa — čiže sociálnodiagnostické pracovisko. V týchto dňoch jestvuje práve rok — v Bratislave, pri Obvodnom kultúrnom a spoločenskom stredisku Bratislava I.

Poradňu do decembra minulého roku navštívilo 81 mužov a 49 žien. Experti poradili klientom 320-krát. Väčšina záujemcov bola vo veku od 24 do 29 rokov, dve tretiny z nich bolo ženatých. Najviac záujemcov o radu má stredoškolské a vysokoškolské vzdelanie. Najväčšia frekvencia problémov, podľa odboru, je v oblasti psychológie, sexuológie, otázky právneho charakteru sú na treťom mieste. Podľa motivácie bol tento sled frekvencie: problematika odcudzenia (23), nevera (24), rozvodové problémy (20), impotencia (19), ženské choroby (13), problémy domácnosti (13), psychosexuálne poučenie (18), rozdielnosť povád a záujmov (17) atď.

Úpenlivé otázniky

Dlhé rozhovory možno v stručnosti zrekapitulovať:

Jozef dostal päť mesiacov po nástupe vojenskej prezenčnej služby od dievčaťa list. Oznamuje mu, že naňho nebude čakať. Najskôr sa Jozef zoznámil s Jarmilou. Čakalo dieťa, no otec dieťaťa si ju nechcel vziať za manželku. Jarmile o tom hneď Jozefovi nepovedala, bála sa, že ho stratí. Až keď bola v treťom mesiaci, Jozef navrhoval prerušenie tehotenstva. Jarmila nechcela riskovať, rozhodla sa s Jozefom rozísť. Ich vzťah však bol už taký silný, že to nedokázali. Jozef požiadal Jarmilu o ruku, jej rodičia súhlasili, jeho však nechceli o tom ani počuť. Jozef stojí pred dilemou: má Jarmilu rád, odpor rodičov mu však prekáža. Čo robiť?

× × ×

Ľuba má rada svojho chlapca, chcú sa vziať. Museli by však bývať s jeho rodičmi. Veľa o tom rozmýšľala. Vie o nich, že sú skromní a dobrí, ona by tiež chcela vychádzať s ľuďmi v dobrom. Poruke však veľa prípadov, ktoré sa spoločné súžitie mladých s rodičmi neskončilo dobre. Ako sa rozhodnúť?

× × ×

Kveta má 24 rokov a je tri roky vydatá. Iba tieto tri roky bolo manželstvo šťastné. Potom si manžel našiel priateľov, začal piť. Dokonca má aj inú ženu. Podala návrh na rozvod, už nemôže takto žiť. Myslí si však, že aj potom bude nešťastná, nemá priateľky, samoty sa bojí. Sú bezdetní, manžel deti nechcel. Ako ďalej?

V poradni

Prom. fil. Milan Drobný, riaditeľ Obvodného kultúrneho a spoločenského strediska Bratislava I.: „Problematika, ktorou sa naša poradňa zaoberá, je orientovaná širšie, ako to vyplýva z jej názvu. Nielen iba otázky mladej generácie pred vstupom do manželstva a konfliktné situácie medzi manželmi. Jej náplň možno zhruba rozdeliť na konzultačnú činnosť a činnosť výchovnovzdelávaciu. Úlohou poradne je v rámci konzultačnej činnosti usilovať sa o upevňovanie rodiny a manželských zväzkov a psychoterapiou pomáhať pri prekonávaní príčin, ktoré spôsobujú vznik konfliktných situácií. Ak niektoré prípady vyžadujú lekárske alebo iné vyšetrenie, umožňujeme to na základe dohody poradne s niektorou z klinik. Konzultácie a porady sú dôverné a poskytujú sa klientom iba osobne. Poradňa nevybavuje žiadne dotazy písomne ani telefonicky. Po uskutočnení konzultácie zachovávame absolútnu mlčanlivosť a anonymitu. Poradňu tvorí stály odborno-organizačný aparát, na čele s vedúcim oddelenia a konzultačný zbor. Perspektívne, ak nám to priestorové možnosti dovolia, uvažujeme činnosť poradne rozšíriť o problematiku delikvencie mládeže, sociálnoprávne otázky, prípadne uvažujeme so zahájením činnosti „linky dôvery".

Zdvihnutý prst

Spoločenskú potrebu tejto ustanovizne si skutočnosť vynútila: v posledných rokoch neustále narastajú konfliktné situácie v rodinách, zvyšuje sa počet rozvodov, výchova k rodičovstvu je nedostatočná, medziľudské vzťahy sú značne narušené, delikvencia mládeže stúpa.

Na chvíľu si pomôžeme štatistikou. Rozvodovosť na Slovensku:

Rok	1965	1966	1967	1968	1969
Počet	2506	2699	2537	2966	3386

Len v Bratislave bolo rozvedených v roku 1967 572 manželstiev a v roku 1969 už 594.

Ďalším závažným problémom je rast pohlavných chorôb. Napríklad od roku 1962 do 1969 vzrástol počet pohlavných chorôb o 454 percent. V prevažnej miere sú postihnutí mladí ľudia.

Neutešená situácia je aj pri zákonnom prerušení tehotenstva. Kým v roku 1965 bolo 21 037 prípadov, v roku 1969 ich už bolo 23 531.

Zaujímavý je vekový prehľad prerušenia tehotenstva (prvé číslo vek. druhé počet): 14 — 10, 15 — 47, 16 — 111, 17 — 234, 18 — 438, 19 — 705, 20 — 957, 21 — 1165, 22 — 1339, 25 — 1529...

Závažným problémom je aj alkoholizmus. Ponúkame štatistiku odsúdených pre trestné činy, spáchané pod vplyvom alkoholu:

	1960	1970
ČSSR	36 656	47 451
SSR	19 152	13 592

Napríklad viani 38 percent trestných činov spáchali mladí ľudia do 18 rokov. V tom istom roku sa 2 mladých, ktorí fetovali, pokúšilo o samovraždu. Ďalšími dôsledkami fetovania je znásilňovanie, pohlavné zneužitia maloletých, krádeže a pod.

Prom. fil. Milan Drobný: „Pred nástupom sociálnej osvety je hlavne

„Čo nám robíte?"

ty, ako riešiť problémy, ktoré sa prejavujú vo vzájomných vzťahoch ľudí, ich činnosti, spôsobe života, v ich chovaní, ale tiež aj v správnom prístupe jedného k druhému i ku kolektívu. Nemôže nám byť ľahostajné, do akých morálnych a zdravotných situácií sa dostane naša spoločnosť len preto, že sme jej včas neposkytli potrebné služby."

Čo v manželstve?

Žiaden výchovný problém však nemožno vyriešiť jednorazovo. V praxi predmanželskej a manželskej poradne používajú preto individuálne a cyklické formy práce. Najúčinnejšie sú tematické besedy expertov s mládežou raz mesačne, ktoré na seba nadväzujú. Popularitu si získali aj jednorazové individuálne diskusné formy, napríklad večer otázok a odpovedí, spojené s premietaním filmov. Experti navodia problém a odpovedajú na otázky písomne alebo ústne.

Prom. fil. Milan Drobný: „Poradňa pripravuje aj publikácie, ktoré chceme bezplatne poskytovať absolventom cyklov alebo kurzov. Radi by sme dospeli k dohode s matrikami národných výborov. Prihláseným snúbencom by pred uzavretím manželstva odporúčali absolvovať kurz pre novomanželov. Mladí by sa poučili o základných problémoch, ktoré ich v manželstve čakajú. Uvažujeme napríklad zriadiť Klub mladých manželov. Do jeho činnosti by patrilo

psychosexuálna výchova, výchova k rodičovstvu, antikoncepcia atď. Manželia by v klube mohli absolvovať aj rôzne praktické kurzy potrebné pre domácnosť.

X X X

Poradňa, pravdaže, nie je všeliek, je to vlastne pomocná ruka, ktorej sa možno chytiť.

OLGA FOGLAROVÁ
Foto: Zd. Svrček

PRÁCA, 20. apríla 1972, str. 5.

VEČER, 20. apríla 1972, str. 3.

Nepochodili

Život je krásny a každý si ho spestruje svojským spôsobom. Jeden dlhými vlasmi, druhý požitím alkoholu za volantom, tretí trhaním tulipánov z mestského parku pred Štátnym divadlom, aby ich mohol predať a za získané peniaze si znovu len spestril svoj život.

Za takéto konanie, ale sa platí aj zodpovednostou pred našimi zákonmi, ktoré tvrdo postihujú takéto činy.

Prvým krokom bola represívno-bezpečnostná akcia, ktorú vykonali pracovníci Mestskej správy Verejnej bezpečnosti v rámci záväzkového hnutia pre zlepšenie verejného poriadku v meste voči rôznym prížívníckym a chuligánskym elementom. Počas akcie zaznamenali takéto výsledky:

— Bolo predvedených 43 osôb v zmysle zákona 70/65. Z týchto osôb 35 prehliadol pracovník Mestskej hygienickej stanice. Zistilo sa, že títo dlhovlasáči po hygienickej stránke nezodpovedali, a preto boli ostrihaní.
— Bolo zistených 63 priestupkov, za ktoré bola uložená pokuta 2360 Kčs.
— Vypracovaných 12 priestupkových oznámení národnému výboru.
— Zistený jeden trestný čin a dva prečiny.

Dňa 19. 4. 1972 o 01,15 hod. v Košiciach na ulici Jesennej bol zadržaný vodič motorového vozidla KEA-46-87, ktorý v svojej spanilej jazde narazil do lavičiek v parku, ktoré poškodil a na svojom motorovom vozidle si spôsobil škodu asi 4000 Kčs. S vodičským preukazom sa rozlúčil a vodič K. E. sa bude zodpovedať za svoje konanie.

Lacno predávali tulipány natrhané na Leninovej ulici pred Štátnym divadlom len po 2,50 Kčs za jeden kus K. H. a B. L., obidve z Košíc, len mali málo kupcov, a preto im zabavili 34 kusov príslušníci bezpečnosti. Tulipány im drahšie vyjdú, ako ich predávali.

Verejná bezpečnosť i v budúcnosti bude robiť takéto akcie, aby v Košiciach bol poriadok.

Sk.

VEČER, 18. apríla 1972, str. 2.

„Výchova"

V prepinenej električke sedí mamička v stredných rokoch. Vedľa nej jej syn pevne zviera svoju školskú aktovku. Môže mať asi osem rokov. Len čo zbadá vedľa stojaceho starčeka, nevdha, vyskočí a uvoľní mu svoje miesto. Chvályhodný čin, ako je však prekvapenie pre spolucestujúcich a aj pre zamotného starčeka, keď táto mamička okrikne syna:

„Ty si sa asi zbláznil, veď ten starec celý deň nič nerobí, iba sedí a ešte aj ty mu musíš uvoľniť svoje miesto...?

Dlho pokračovalo jej kázanie. Starček sa tvoril, akoby to všetko ani nepočul.

Š. Drotár

Nevedecké idey splývania

Na okraj zborníka: „Súčasná buržoázne teórie o splývaní kapitalizmu a socializmu", nakladateľstvo Pravda, Bratislava, 1971.

MILOŠ ŘEHOŘEK

Charakteristickou črtou súdobého antikomunizmu je skutočnosť, že popri jeho „klasických" formách, pre ktoré je typická jednostrannosť pohľadu vychvaľujúceho po všetkých stránkach kapitalizmus a usiľujúceho sa totálne poprieť pravdivosť teórie a skúsenosť praxe komunistického hnutia (tzv. negatívny antikomunizmus), sa zhruba od konca 50. rokov stretávame čoraz častejšie s teóriami a ideovými koncepciami, ktorých poňatie sa očividne vymyká z tohto rámca. Nové prúdy buržoáznej vedy a ideológie predstavované radom samostatných teórií, škôl a koncepcií filozofického, sociologického, politologického a najmä ekonomického zamerania nepredstavujú síce homogénny systém poznatkov o súčasnom svete — hoci sa tak neraz tvária — no jedno majú spoločné. Usilujú sa vyplniť „vákuum idei" v kapitalistických krajinách a v protiklade k marxisticko-leninskej teórii vytvoriť program „pozitívneho" antikomunizmu („buržoázny manifest"). Samotný fakt, že formy ideologického boja, založené na bezvýhradnej apologetike kapitalizmu a popieraní životnosť marxisticko-leninských idei a úspechy praxe socializmu, považuje v súčasnosti značná časť buržoáznych teoretikov a ideológov za nedostatočné alebo dokonca za prekonané, znamená veľa. Je to priznanie, že podstata a orientácia buržoázneho antikomunizmu, tak ako ho poznáme z predchádzajúcich desaťročí a najmä z obdobia studenej vojny, bola od základu chybná a celkom pomýlená. Ústup od takto formulovaných teórií a koncepcií a prechod na oné „pozitívne" formy, z ktorých teórie konvergencie predstavujú relatívne najucelenejšiu doktrínu súdobého antikomunizmu znamená, že buržoázni ideológovia sa prispôsobujú novým podmienkam. Pretože dnes nemožno popierať veľké úspechy Sovietskeho zväzu a ostatných krajín svetovej socialistickej sústavy vo všetkých oblastiach spoločenského, hospodárskeho a kultúrneho života, pretože — napriek niektorým objektívnym ťažkostiam i nedostatkom pri konkrétnej realizácii — marxizmus-leninizmus predstavuje reálny a príťažlivý program humanizácie ľudskej spoločnosti prijateľný pre drvivú väčšinu ľudstva, pre toto všetko je triezvejšia časť buržoáznych vedcov a ideológov nútená hľadať nové cesty, formy a prístupy v zápase o pravdivý pohľad na dnešný svet.

„Pozitívny" antikomunizmus a jednotlivé teórie doň patriace nie sú ničím iným, ako pokusom o vytvorenie nemarxistickej alternatívy marxisticko-leninskej teórie a praxe v podmienkach súčasného triedneho boja, t. j. v situácii, kedy hlavným antagonizmom epochy je rozpor medzi socializmom a imperializmom.

Objektívne treba konštatovať, že v týchto novších buržoáznych teóriách sa objavujú názory a stanoviská, ktoré podstatne prekračujú rámec teórií čistej apologetiky kapitalizmu a možno preto súhlasiť s tým, že mnohí predstavitelia dnešných antikomunistických koncepcií by boli ešte pred dvomi desaťročiami považovaní v kruhoch buržoáznych ideológov za heretikov. Táto zmena vyplýva najmä z toho, že hlavné prúdy súčasnej buržoáznej ideológie sa vyznačujú tým, že skúmanie problémov kapitalizmu sa dopĺňa analýzou pokroku socializmu, pričom oba tieto procesy sa porovnávajú a chápu v jednote.

Predchádzajúce konštatovanie nemožno v nijakom prípade vysvetľovať tak, že novšie buržoázne teórie o vývine spoločnosti sú menej antikomunistické, že ich možno tolerovať, ba dokonca akceptovať a včleňovať do marxizmu-leninizmu pod heslom jeho tvorivého rozvoja. Pre čistotu marxisticko-leninského učenia sú tieto formy buržoáznej ideológie v istom zmysle ešte nebezpečnejšie ako otvorený „negatívny" antikomunizmus, ktorý sa ignorovaním evidentnej socialistickej skutočnosti tak zdiskreditoval, že medzi pracujúcimi a rozmýšľajúcimi ľuďmi kapitalistického sveta a tým viac v krajinách socializmu postupne stratil akúkoľvek pôsobivosť. Naproti tomu teórie „jednotnej industriálnej spoločnosti", „ekonomických štúdií rastu" a napokon teórie konvergencie vychádzajúce z istých reálnych javov súčasného sveta, majú — aj keď ich výklad je nevedecký a skomolený — istú odozvu a môžu sa stať jedným z prameňov revizionistickej deformácie marxizmu-leninizmu, ako o tom svedčí naša vlastná československá skúsenosť. Reformistické poňatia „demokratického socializmu myšlienkovo veľmi blízke buržoáznej teórii o „štáte všeobecného blahobytu" a o „ľudovom kapitalizme" — propagované aj u nás mnohými teoretikmi a publicistami v krízovom období, teórie „industriálnej spoločnosti", s ktorými koketovali alebo z myšlienok ktorej vychádzali mnohí naši „reformátori", sú toho dokladom.

Istým vyústením inovácie metód a taktík súčasného antikomunizmu je teória, či teórie konvergencie, ktoré tvoria zdanlivo vedecký základ politickej taktiky súčasného imperializmu v podobe hesiel o „budovaní mostov" medzi kapitalistickými a socialistickými krajinami, o „zrútení" socialistického spoločenstva a pod.

Teória konvergencie, t. j. teória vychádzajúca z predstavy o postupnej podobnosti rozvinutých krajín súčasného kapitalizmu a súčasného socializmu a o ich postupnom zbližovaní a splývaní, je súsústavou poznatkov, ktoré vedecky skreslene a falošne i ideologicky z buržoáznych pozícií odrážajú niektoré objektívne jestvujúce javy a procesy. Pre teóriu konvergencie je typické, že sa usiluje zahrnúť do svojho poňatia ekonomickú, politickú, [illegible]ian, teoretickú aj ideologickú stránku výstavby spoločnosti, tzn. že sa snaží prezentovať sa ako ucelená sústava názorov na súčasný svet. Sama genéza teórie konvergencie jasne poukazuje na jej jednoznačnú príslušnosť k arzenálu antikomunistických ideológií. V plnej miere využíva všetky použiteľné myšlienky predchádzajúcich buržoáznych koncepcií a doktrín, okrem iného teórie o „rozptyľovaní" vlastníctva, o „demokratizácii" kapitálu, o „vyrovnávaní a revolúcii" v priemysle, ktoré boli charakteristické pre istú štádium štátnomonopolistického kapitalizmu. Opiera sa aj o koncepcie o údajných podstatných sociálnych premenách kapitalistickej spoločnosti, teóriu o „strednej triede" a o teó-

rtu z 2. polovice 50. rokov o „ľudovom kapitalizme" a koncepciu „štátu všeobecného blahobytu". Vlastným fundamentálnym základom teórie konvergencie je Aronova doktrína „industriálnej spoločnosti", ktorá vznikla obdobne ako Rostowova teória „štádií ekonomického rastu" začiatkom 60-tych rokov. Akcent uvedených teórií spočíva spravidla alebo predovšetkým na ekonomickej stránke vecí, čo znamená, že tieto teórie sa pokúšajú interpretovať isté výrobno-ekonomické javy, ktoré sa formálne uskutočňujú v kapitalistickej aj v socialistickej spoločnosti ako javy podobné. Vedecky falošným, čiže pseudovedeckým vysvetľovaním týchto javov sa budeme zaoberať neskôr. Nateraz ide o to, ukázať, ako doktrína konvergencie „logicky" syntetizovala a súčasne do nového stupňa rozvinula predchádzajúce teórie.

Teória „jednotnej industriálnej spoločnosti" abstrahujúca od sociálno-politických stránok a proklamujúca ekonomickú „jednotu" všetkých rozvinutých krajín súčasného sveta sa v doktríne konvergencie rozširuje o tvrdenie, podľa ktorého na tejto ekonomickej „jednote" a touto „jednotou" súc podmienený prebieha proces všestranného, teda aj sociálno-ekonomického a sociálno-politického zbližovania a postupného splývania dvoch svetových sústav — kapitalizmu a socializmu.

Ich základnou črtou a súčasne aj kardinálnym nedostatkom je, že stojac na pozíciách pozitivizmu a novopozitivizmu považujú vonkajšiu javovú podobnosť medzi kapitalizmom a socializmom za podobnosť podstatnú, zhodu jednej stránky spoločenského života, akou je rozvoj výrobných síl, za zhodu kapitalistického a socialistického systému ako celku. Akceptovaním takejto nesprávnej premisy vytvárajú súčasné buržoázne teórie konvergencie chybnú konštrukciu nie nepodobnú skompromitovaným teóriám priamočiareho antikomunizmu, pri ktorých sa zdanie vydáva za podstatu. Predstava syntézy kapitalizmu a socializmu v teóriách konvergencie, raz v podobe industriálnej spoločnosti kapitalistickej provenienčie, druhýkrát v podobe hybridnej spoločnosti, ktorá preberie kladné z obidvoch systémov a súčasne si zachováva kapitalistickú podstatu a tretíkrát v podobe spoločnosti „demokratického socializmu" je síce nejednotná z hľadiska výsledku syntézy, avšak ideologicky spočíva na principiálnom odmietaní marxisticko-leninskej teórie vývoja spoločnosti. Zásadný odpor k marxizmu-leninizmu a socialistickej praxi demonštrujú ignorovaním takých faktov, ktoré pri skutočnej objektívnosti by nemohli opomenúť. Niektorí buržoázni autori predstavujú pre budúce usporiadanie spoločnosti taký stupeň riadenia spoločnosti občanmi, ktorý už naraz existuje v socializme. Ťažko môžu, už len z hľadiska účasti ľudu na správe štátu konvergovať systémy, pri ktorých sa v jednom presadzuje tendencia neustáleho zužovania okruhu subjektov politického rozhodovania (kapitalizmus) a v druhom sa cieľavedome vtahujú stále širšie a širšie masy pracujúcich do riadenia štátu a spoločnosti (socializmus). Takýchto konkrétnych a podstatných rozdielov odrejmujúcich pseudovedeckosť doktríny konvergencie je viac.

NOVÉ SLOVO, č. 16/72, 20. apríla 1972, str. 8.

NOVÉ SLOVO, č. 16/72, 20. apríla 1972, str. 8.

Mierové spolunažívanie a triedny boj

GRIGORIJ TUNKIN,
profesor, doktor právnych vied

Ešte v prvých rokoch existencie sovietskeho štátu hlásateľ antikomunizmu W. Churchill vystúpil s tézou, že „komunistická doktrína" odmietania súkromného vlastníctva výrobných prostriedkov je nezlučiteľná s morálnymi vzťahmi medzi štátmi. „... Je jedna kategória ľudí, — napísal, — s ktorými je márne usilovať sa o dohody. Hovorím o bolševikoch..."

Z toho sa robil záver, že so sovietskym štátom nemožno žiť v mieri.

Imperialistická propaganda dosiaľ opakuje túto otrepanú tézu v rôznych variantoch a tvrdí: pretože komunistická ideológia odmieta kapitalizmus, mierové spolunažívanie so socializmom nie je možné a komunistami vytyčované heslo mierového spolunažívania je iba manéver, ktorý zakrýva iné zámery.

Pred desiatimi rokmi americký ideológ George Kennan sa pokúšal dokázať, že sovietska politika mierového spolunažívania s kapitalistickými štátmi je ústupom od Leninovej politiky. Prečo? Preto, tvrdil Kennan, že Lenin bol internacionalistom a usiloval sa o svetovú revolúciu. A to pre Kennana znamená, že Lenin bol proti mierovému spolunažívaniu, hoci, ako ďalej uvidíme, išlo práve o opak.

Je politika mierového spolunažívania s odlišným spoločenským zriadením, dôsledne uskutočňovaná socialistickými krajinami, v súlade s marxisticko-leninskou teóriou? Odpoveď je jednoznačná: áno, je v súlade. Mierové spolunažívanie charakterizuje: a) existencia mieru, t. j., že medzi štátmi nist ozbrojených konfliktov a b) rozvoj spolupráce v rôznych oblastiach. Na týchto dvoch myšlienkach postavil V. I. Lenin zahraničnú politiku krajiny sovietov v jej vzťahoch s kapitalistickými štátmi, čo sa prejavilo predovšetkým v Dekréte o mieri, prvom zákonodarnom akte sovietskej moci. Sovietsky štát v ňom vyzval všetky bojujúce krajiny skončiť vojnu a okamžite začať rokovať o spravodlivom demokratickom mieri, t. j. mieri bez zabratia cudzích území a bez kontribúcií. Keď Lenin predkladal Dekrét o mieri na schválenie Všeruskému zjazdu sovietov, zdôraznil, že politikou sovietskej vlády je nielen mier, ale aj rozvoj spolupráce s inými štátmi. V svojom záverečnom slove k správe o mieri 8. novembra 1917 V. I. Lenin vyhlásil že sovietska vláda odmieta „... všetky body o lúpežiach a násilí...", obsiahnuté v zmluvách s ostatnými krajinami, ktoré uzavreli bývalé vlády Ruska, „... ale všetky body, zahrnujúce podmienky dobrého susedstva a dohody hospodárske, prijmeme ochotne, nemôžeme ich odmietať".

Pokračujúc v tejto politike XXIV. zjazd KSSZ vytýčil dobre známy sovietsky mierový program, ktorý generálny tajomník ÚV KSSZ L. I. Brežnev nazval vo svojom referáte na zjazde programom „... boja za mier a medzinárodnú spoluprácu, za slobodu a nezávislosť národov..."

Tento program zahrnuje predovšetkým likvidáciu jestvujúcich vojnových ohnísk v juhovýchodnej Ázii a na Strednom východe a politické urovnanie v týchto oblastiach na základe rešpektovania zákonných práv štátov a národov, organizovanie odporu agresii a medzinárodnej zvoli. Príkladom je postoj, ktorý zaujal Sovietsky zväz k ozbrojenému konfliktu medzi Indiou a Pakistanom v decembri 1971.

Sovietsky mierový program predvída vytvorenie systému kolektívnej bezpečnosti v Európe, ktorá bola dvakrát rozbúrkou svetových vojn a kde dnes nebezpečne proti sebe stoja hlavné sily dvoch protichodných spoločenských sústav. V programe sa zároveň zdôrazňuje dôležitosť upevnenia a plného využitia možností všeobecného systému bezpečnosti — Organizácie spojených národov.

Sovietsky štát vždy vychádzal z toho, že naj-

lepšou zárukou medzinárodného mieru a bezpečnosti je odzbrojenie. Sovietsky mierový program obsahuje návrhy na zastavenie pretekov v zbrojení a zvolanie svetovej konferencie o odzbrojení, na uzavretie zmlúv, ktoré by zakázali jadrové, chemické a bakteriologické zbrane, ako aj celý rad návrhov iných opatrení v oblasti odzbrojenia a na zmenšenie nebezpečenstva vzniku ozbrojených konfliktov medzi štátmi.

Program zdôrazňuje dôležitosť realizácie uznesení OSN o likvidácii koloniálnych režimov, o boji proti rasizmu a apartheidu. Veľkú pozornosť venuje rozvoju vzájomne výhodnej spolupráce vo všetkých oblastiach so štátmi, ktoré sa o takúto spoluprácu usilujú.

Mierový program vytýčený XXIV. zjazdom KSSZ je programom ďalšieho rozvoja a upevnenia mierového spolunažívania. V rezolúcii XXIV. zjazdu KSSZ sa hovorí: „Zjazd poveruje ÚV KSSZ aj naďalej dôsledne uskutočňovať v praxi princíp mierového spolunažívania..."

„Mierové spolunažívanie je základom mierového súťaženia medzi socializmom a kapitalizmom v medzinárodnom meradle a je špecifickou formou triedneho boja medzi nimi", — hovorí sa v Programe KSSZ. Taká je sociálna podstata mierového spolunažívania.

Prečo je to tak? Nikto nebude popierať, že vo vzťahoch medzi štátmi, zvlášť medzi štátmi s protichodným sociálnoekonomickým zriadením, prebieha triedny politický a ideologický boj. Nijaké zaklinacie formulky ho nemôžu odstrániť. Možno však urobiť tak, aby tento boj prebiehal v rámci mierového hospodárskeho súťaženia. Pojem mierového spolunažívania nie je utopickou myšlienkou.

Mierové spolunažívanie predpokladá hospodársku, obchodnú, vedeckotechnickú, kultúrnu spoluprácu medzi štátmi. Medzi západnou inteligenciou je značne rozšírený názor, že v záujme mierového spolunažívania socialistických a kapitalistických štátov treba zastaviť ideologický boj. Takáto požiadavka je, po prvé, nesplniteľná, pretože boj antagonistických — komunistickej a buržoáznej — ideológií je objektívny a teda nevyhnutný. Po druhé, je neopodstatnená, pretože, ako ukazujú skúsenosti, štáty nachádzajúce sa na protichodných ideologických pozíciách môžu, ak si to želajú, úspešne vzájomne spolupracovať, rozvíjať obchod, hospodársku, vedeckotechnickú spoluprácu atď.

Marxizmus-leninizmus vychádza z toho, že mierové spolunažívanie je špecifickou formou triedneho boja medzi protichodnými spoločenskými sústavami: socialistickou a kapitalistickou, kde je pri moci trieda kapitalistov. Tento boj prebieha nie bezprostredne medzi triedami, ale prostredníctvom štátov a v osobitnej sfére — vo vzťahoch medzi nimi.

Z toho vyplýva, že mierové spolunažívanie je princíp medzištátnych vzťahov. Je neuplatniteľný vo vnútorných sociálnych, triednych vzťahoch v štáte, konkrétne v triednom boji robotníckej triedy v kapitalistických krajinách.

Mierové spolunažívanie nezahrnuje vzťahy medzi národmi kolónií a koloniálnymi mocnosťami. Súčasné medzinárodné právo priznáva národom kolónií právo bojovať so zbraňou v ruke, ak to vyžadujú okolnosti, za svoje oslobodenie od koloniálneho jarma.

Teória i prax ukazujú, že v súčasných podmienkach stav medzinárodných vzťahov, ktorý nazývame mierovým spolunažívaním, je najpriaznivejší pre rozvoj boja robotníckej triedy v kapitalistických štátoch i pre víťazstvá národnooslobodzovacích hnutí v kolóniách a závislých krajinách.

Povojnové obdobie (po druhej svetovej vojne) možno napriek výbuchom „studenej vojny" a nejednému ozbrojenému konfliktu, vyprovokovanému imperialistickými štátmi, celkovo charakterizovať ako obdobie mierového spolunažívania. Práve v tomto období definitívne skrachla koloniálna sústava a na mieste bývalých kolónií sa objavili samostatné štáty, robotnícke hnutie v kapitalistických krajinách dosiahlo značné úspechy.

V mierovom spolunažívaní je napriek ostrosti rozporov medzi štátmi s protichodným sociálnoekonomickým zriadením hlavné zabezpečiť medzinárodný mier a rozvoj spolupráce medzi nimi. Politika mierového spolunažívania dôsledne uskutočňovaná ZSSR a inými socialistickými krajinami smeruje k tomu, aby v súčasných podmienkach nedošlo k ozbrojenému konfliktu, ktorý je v našej dobe hrozbou pre existenciu ľudstva. Teda mierové spolunažívanie je v záujme všetkých štátov, v záujme celého ľudstva.

(APN)

NOVÉ SLOVO, č. 16/72, 20. apríla 1972, str. 8.

SLOVENSKÉ POHĽADY, č. 3/72, marec 1972, str. 60. - 63.

anketa

Pavel Bunčák

Situácia literatúry

1. V rozhovore (SP č. 8) Vladimír Mináč povedal: „... *východiskom na veľký rozhovor o tom, kde sú hodnoty a čo sú to vôbec hodnoty, by malo byť skúmanie konkrétnej literárnej praxe... Je dosť aj takých knižiek, o ktorých by sa bolo treba pokriepiť. Ale či má niekto chuť na škriepky? Či máme dosť mravnej odvahy hovoriť si pravdu, alebo aspoň to, čo považujeme za pravdu? Zatiaľ je na kritickom fronte ticho a nudno. Bolo by treba hodiť kameň do stojacich vôd. Ale – kto ho hodí?*" Ak Vladimírovi Mináčovi dobre rozumieme, vyslovuje tu presvedčenie, že v súčasnosti sa neúnosným spôsobom rozišlo kritické hodnotenie s tvorbou, že sa pseudohodnoty vydávajú, alebo aspoň tolerujú ako hodnoty. Máte podobný pocit, alebo si myslíte, že Mináčov názor je úzko osobný a generačný?

2. Dnes sa často hovorí o potrebe „návratu," resp. o návratoch. Ste toho názoru že sa to plne týka i slovenskej literatúry? Ak áno, kde je podľa Vás ten vývinový bod, na ktorý by sa dalo plodne nadviazať?

3. Aké vlastnosti by podľa Vás mala mať súčasná literárna tvorba, aby naplno vyjadrila človeka v pritomnej dobe?

4. Ktoré dielo, resp. diela posledného obdobia (či roku) sa blížia tejto Vašej predstave?

Anketa o situácii slovenskej literatúry a literárnej kritiky, ktorá prebieha na stránkach Slovenských pohľadov a ktorú začal Vladimír Mináč, je nadväzovaním na podobné otázky a problémy z konca päťdesiatych rokov. Ak sa vtedy viac menej súznačne konštatovalo, že hlavnou brzdou rozvoja našej literatúry bola reglementácia kultúry a zvlášť literatúry zo strany riadiacich orgánov, ktoré vyhlásili za jedine platnú a možnú ako aj samospasiteľnú metódu socialistického realizmu, dnešné úsilie analyzovať stav súčasnej literatúry a kritiky je asi tiež zdôvodnené, ale vychádza, pravda, z iných pohnútok, z pohnútok väziacich skôr v samotnej literatúre, v jej gnozeológii a estetike. Ak sa proti literatúre päťdesiatych rokov búril predovšetkým čitateľ, pretože v nej nenachádzal odpovede na všetky tie otázky, na ktoré mal odpovedať básnik či prozaik, dnes akoby sa búril samotný autor proti tomu, čo vytvoril za uplynulých desať rokov, akoby sám pociťoval, že sa dostal do slepej uličky, do závozu, do krízovej situácie, z ktorej za pomoci kritiky chce vybŕdnuť návratom k minulosti, návratom k oným pozitívnym dielam, ktoré vznikli a vznikali koniec koncov v ktoromkoľvek období bližšej či vzdialenejšej minulosti.

Ak je kríza našej literatúry vskutku akútnou, pozrime sa na ňu trocha zo širšieho časového uhla, ako je uplynulý rok, dva, či tri roky. O krízovom stave sa predsa nehovorí prvý raz v dejinách našej stotridsaťročnej literatúry. Z čoho predovšetkým asi vyplývajú pocity pesimizmu a nespokojnosti? Iste nie zo stavu našej literárnej vedy. Konštatovalo sa vcelku v predchádzajúcich odpovediach na anketu, že je len málo prozaických diel, ktoré možno označiť ako diela pozoruhodné, majúce nádej na dlhý život, a ktoré sú trvalým prínosom do našej spisby. (Napriek všetkému Vladimír Mináč nie je pesimistom a tvrdí, *„že máme niekoľko talentovaných prozaikov, z ktorých, verím, rastú osobnosti: od Jaroša až po Balleka."* Albín Bagin sa uspokojuje v próze memoárovou tvorbou Urbana a Plávku, Daniel Okáli konštatuje, že *„nechýbajú nám talenty takej epickej mohutnosti, akými sú Alfonz Bednár a Ladislav Ťažký"*. Iní, čo sa zamysleli nad anketou, tešia sa z toho či onoho lyrického diela, ktoré vzniklo pred viacerými rokmi a zase iný vidi napriek všetkému rečové hodnoty slovenskej poézie, ktoré ho posilňujú v optimizme pri pohľade na stav nášho duchovného života.)

No predsa tu prevládajú pesimistické náhľady i medzi riadkami, ktoré by chceli tvrdiť opak. Teda o akú krízu ide dnes u nás, keď slovenských pôvodných kníh vychodí práve toľko ako v minulých rokoch?

Pozrime sa na otázku z inej strany! V čase druhej svetovej vojny, presne v rokoch 1939 – 1944, kedy bola obmedzovaná sloboda umeleckého prejavu ostatnými zásahmi cenzúry veľmi citeľne, vychádzalo pravidelne na Slovensku päť literárnych mesačníkov: Elán, Slovenské pohľady, Kultúra, Živena i Tvorba. Každý z týchto časopisov bol iný, mal svoju ideovoumeleckú podobu a v jednom či v dvoch z nich uverejňovali básnické a kritické príspevky dokonca aj marxisticky orientovaní literáti. Vnímavý čitateľ si našiel

v metaforách a inotajoch posilu aj pre také myšlienky, ktoré boli v rozpore s oficiálnou politikou režimu. Vydavateľstvo Matice slovenskej, ktoré bolo najväčším vydavateľstvom umeleckej literatúry na Slovensku, vydalo za päť rokov do štyristo titulov, teda ročne asi toľko, koľko vydávajú naše najväčšie vydavateľstvá (Slovenský spisovateľ, Tatran) dnes. Bolo to obdobie vojny.

Preskočme dvadsať rokov predmníchovského Československa, toto vskutku obdobie našej kultúrnej renesancie, a pozrime sa, ako to vyzeralo s literárnymi časopismi u nás. Áno, pozrime sa, koľko sme ich mali pred prvou svetovou vojnou v rokoch najväčšieho národného útlaku, v čase tzv. apponyiovských zákonov, kedy maďarský sociológ Oszkár Jászi narátal iba 1100 Slovákov-inteligentov, a kedy uhorské ministerstvo vnútra malo zoznam *„vlasti a štátu nebezpečných Panslávov"* v počte 450. V tých rokoch vychodili Slovenské pohľady, Dennica, Prúdy (od r. 1909), Osvaldove Literárne listy (1891 – 1908) a od r. 1910 Živena. Teda simultánne slovom štyri literárne časopisy. Ako to bolo s vydávaním slovenskej beletrie koncom 19. a začiatkom nášho storočia? Okolo r. 1900 je okrem Hviezdoslava a Vajanského na vrchole skupina realistov. Timrava publikuje od roku 1896, Vansovej Sirota Podhradských vychádza r. 1889, Šoltésovej Proti prúdu 1894, Vajanského Kotlín 1901, Kukučínov Dom v stráni 1904, Čajakova Rodina Rovesných 1909 a Tajovského prózy vychodia v Slovenských pohľadov od r. 1897. Knižné vydania vychodia spravidla neskôr, no literárne časopisy i noviny, najmä Slovenské pohľady, sa hemžia príspevkami predstaviteľov slovenskej prózy, drámy i poézie, boli teda v zvrchovanej miere miestom pulzovania nášho slovesného umenia, v pravom slova zmysle nositeľom duchovného a kultúrneho života vôbec. Ak by sme išli naspäť až do prvých desaťročí minulého storočia, teda k počiatkom formovania sa slovenského národa v modernom slova zmysle, na každom kroku sa presvedčíme o tom, že práve a predovšetkým periodická tlač, teda časopisy, ročenky a almanachy zohrali v našom duchovnom živote úlohu prvoradú. Keď teda porovnáme situáciu dnešnú (kedy máme na Slovensku jeden mesačník a jeden dvojmesačník venovaný literatúre a druhý literatúre tzv. svetovej) so situáciou v ťažkých obdobiach našej minulosti, sme oprávnení k istému pesimizmu. Nič na situácii nezmení ani množstvo dnešných zábavných a ilustrovaných periodík, ba ani moderné prostriedky masovokomunikačné, ako je rozhlas a televízia. Totiž, presnejšie povedané, moderné masové kultúrne prostriedky majú svoj obrovský psychologický dosah, ktorý nemožno podceňovať, no ich intenzita sa zďaleka nemôže vyrovnať účinku knihy alebo časopisu, ku ktorým sa čitateľ spravidla vracia, a ktoré sa aj po odstupe stávajú majetkom budúcej a mladšej generácie. A aby sme sa dostali ku koreňu veci, pretože máme tu na mysli tvorcov literatúry, spisovateľov a ich formovanie, treba ešte raz vyzdvihnúť jedinečnú a bezkonkurenčnú funkciu literárnych časopisov pri výchove spisovateľského dorastu. Keď domyslíme teda ich funkciu v tomto výsostnom zmysle, časopis ako *škola, ako učilište spisovateľa,* uvedomujeme si, aké vákuum máme dnes pokiaľ ide o výchovu dnešných adeptov literatúry, zajtrajších adeptov, ale tiež spätne, aké možnosti školenia sme dali dnešným reprezentantom mladej slovenskej literatúry. Pritom nezabúdajme na to, ako rástli a kde sa formovali príslušníci strednej generácie, kde a u koho sa školili naši spisovatelia narodení okolo roku 1910, kde a u koho ešte starší, davisti, kde a u koho dnes najstarší spisovatelia, či je to Smrek, Lukáč, Beniak, Urban! A všimnime si aj to, nielen o akú estetiku išlo učiteľom predchádzajúcich generácií, ale aj o akú etiku a o akú ideológiu! Nepochybne, estetiky sa aj v minulosti stretali viaceré, ideológie od revolúcií tiež viaceré, ale etos bol jeden, bola to statočnosť, bola to cesta tŕnistá, bola to sebažertva. A sebažertva u malého národa menovite.

SLOVENSKÉ POHĽADY, č. 3/72, marec 1972, str. 60. – 63.